

האוניברסיטה העברית בירושלים
ביה"ס פדרמן למדיניות ציבורית

נייר מדיניות בנושא :

עמותת וועדת הרבנים לענייני תקשורת

שם הלקוח : ח"כ יועז הנדל, שר התקשורת

המרצים : פרופסור מומי דהן

חנה-אורה קדרון

מגישה : שרון רפפורט

מספר המילים : 3,496

28 ביולי 2020, ז' אב ה'תש"פ

תוכן עניינים

3.....	תמצית מנהלים :
4.....	רקע
8.....	הגדרת הבעיה
11.....	מפרט החלופות :
13.....	הערכת החלופות :
17.....	המלצת המדיניות
18.....	רשימת מקורות
20.....	לוחות
20.....	לוח 1 : מטריצת החלופות/קריטריונים במונחים טבעיים
21.....	לוח 2 : מטריצת החלופות/קריטריונים במונחים בני השוואה
22.....	לוח 3 : ניתוח רגישות
23.....	לוח 4 : ישימות פוליטית
24.....	נספחים
24.....	נספח 1 : הלקוח
26.....	נספח 2 : דוגמא להסכם בין חברת גולן טלקום לוועדת הרבנים
27.....	נספח 4 : דו"ח רשם העמותות
28.....	נספח 4 : עצומה טלפונית לשר התקשורת

תמצית מנהלים :

עמותת וועדת הרבנים לענייני תקשורת הוקמה במטרה להתמודד עם אתגרים טכנולוגיים המאיימים על אורח החיים החרדי. הועדה השיקה ב- 2005 טלפון סלולרי כשר המאפשר שיחות בלבד וחסמת שיחות למספרים שהוגדרו כלא ראויים. כיום, כ- 400,000 איש מהמגזר החרדי משתמשים בטלפון כשר.

תלונות שהגיעו למשרד התקשורת מעידות על כך שהוועדה חוסמת מגוון רחב של קווים ביניהם קו לנפגעי תקיפה מינית, קו תמיכה בניצולי שואה, קו ליוצאים בשאלה, ואף קווי מידע של מוסדות חינוך ומשרדי ממשלה. משך החסימות נע בין שבוע לשנה.

התנהלות זו פוגעת ברווחת המינויים הכשרים ובחופש המידע ממניעים שאינם הלכתיים בלבד. מאחר ומשרד התקשורת אינו מתערב בהסכמים בין חברות הסלולר לגופים פרטיים נוצר חסר רגולטורי ותת פיקוח ואכיפה הפוגע במינויים הכשרים.

חיוב ברישיון של חברות הסלולר לחסום מספרים בודדים בלבד תוך מתן הסבר עבור כל חסימה ויידוע המנוי החסום, יוכלו לצמצם תופעה זו בצורה משמעותית ולספק את הפיקוח הנדרש באופן שאינו פוגע בצרכי האוכלוסייה החרדית.

רקע

1.1. הצורך בטלפון כשר, נתונים ומגמות

הטלפון הסלולרי סומן כאחד האתגרים המשמעותיים בחברה החרדית בהיותו מכשיר המאפשר גלישה באינטרנט וחשיפה לתכנים בצורה בלתי מבוקרת. בנוסף, הסלולר מאפשר לקיים קשר דיסקרטי, באמצעות הודעות ושיחות פרטיות, בין גברים ונשים באופן החורג מנורמות חברתיות במגזר. כמענה לתופעה זו ולאחר אתגרים טכנולוגיים נוספים המאיימים לפרוץ את מסגרת החיים החרדית הוקמה בשנת 2005 ועדת הרבנים לתקשורת.¹ טרם הקמתה הוערך שכ- 290,000 חרדים השתמשו בטלפון נייד לא מסונן.²

בשנת 2005 הועדה השיקה את הטלפון הסלולרי הכשר שנועד לשיחות בלבד. טלפון זה אינו מאפשר הודעות SMS, שימוש בפונקציות שאינן לצורך דיבור (כולל נגן) גלישת נתונים או שימוש כלשהו בשירותי האינטרנט. המנוי הכשר כולל מכשיר טלפון כשר עם חותמת כשרות, SIM כשר, מספר בקומה כשרה ושייך למסלול כשר. ניווד מספרים מתאפשר בתוך התכנית הכשרה בלבד ורק בין חברות להן הסכם עם ועדת הרבנים. הסכם זה כולל גם חסימת שיחות יוצאות למספרים שנמצאו לא ראויים ע"י הועדה.

כשלוש שנים בלבד לאחר השקתו כ- 190,000 איש השתמשו בטלפון כשר.³ נכון לשנה זו, לפי נתוני משרד התקשורת, 411,000 איש משתמשים בטלפון כשר. החברות המספקות שירות כשר הן: פרטנר- 108,000 מינויים כשרים, סלקום- 107,000 מינויים כשרים, הוט מובייל- 66,000 מינויים כשרים, גולן טלקום 60,000 מינויים כשרים, רמי לוי- 40,000 מינויים כשרים, ופלאפון- 30,000 מינויים כשרים.

ע"פ שנתון החברה החרדית בישראל לשנת 2019 המגזר החרדי מונה 1,125,892 איש.⁴ נוכל לגזור מכך שכ- 36% מהם משתמשים במכשיר נייד כשר. נתונים אלו תואמים את אחוז החרדים שאין בביתם אינטרנט. ע"פ סקר של חברת אסקריא מיולי 2019- ל 36% מהחרדים כלל אין אינטרנט בבית. 57.6% מהאוכלוסייה החרדית משתמשים באינטרנט, מהם 30% מקפידים על רמת סינון

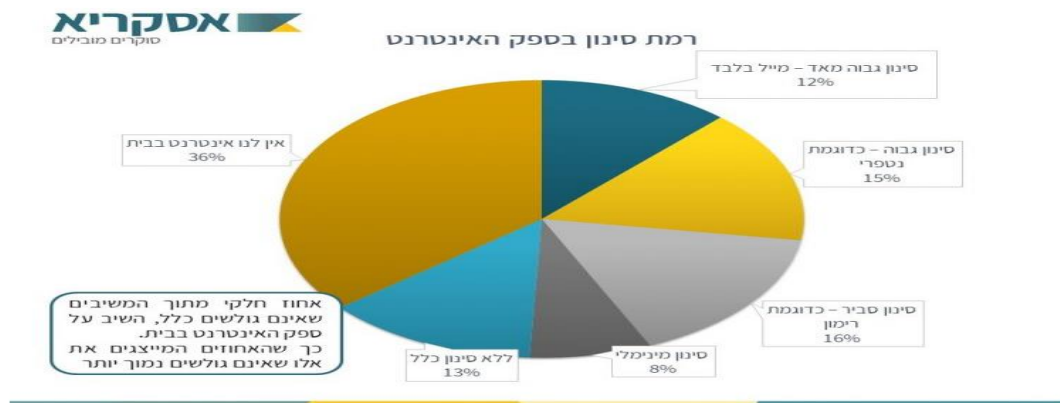
¹ "שוברי החומות: פיקוח, גבולות והמערכה על "הסלולרי הכשר" בחברה החרדית", החוג לסוציולוגיה ולאנתרופולוגיה, הפקולטה למדעי החברה ע"ש גרשון גורדון אוניברסיטת תל-אביב 2016

² ראה הערה מס' 1

³ "נוקיה תשיק טלפון כשר" מתוך כתבה בעיתון הארץ, נתי טוקר, יוני 2008

⁴ המכון הישראלי לדמוקרטיה, שנתון החברה החרדית בישראל, 2019, לי כהנר וגלעד מלאך

גבוהה (כולל דרך הסלולרי), כ- 12% משתמשים במייל בלבד, 8% נעזרים בסינון מינימלי, 13% משתמשים באינטרנט ללא סינון כלל.⁵

1.2. מאפייני התקשורת החרדיים

בהעדר שימוש באינטרנט, טלויזיה ואפילו רדיו בקרב חלקים מהציבור החרדי, הוקמו מאות קווי מידע וקווי תוכן. קווים אלו מופעלים בעלות של שיחה רגילה ודרכם מקבל הלקוח עדכונים שוטפים לגבי חדשות (קווי נייעס), תחזית מזג אוויר, לוחות זמנים של תחבורה ציבורית ואפילו זמני המראות ונחיתות בנתב"ג. בנוסף קיימים קווים ללימודי תורה וגמרא, קווי שיעורי תורה לנשים, קוים עסקיים, קווים של מפלגות חרדיות הכוללים ראיונות עם בכירי המפלגה, קווים של ארגוני צדקה וכן קווים משפחתיים בהם משאירים הודעות זה לזה.

1.3. תופעת החסימות

במסגרת ההסכמית בין ועדת הרבנים לחברות התקשורת מצויין במפורש כי האחרונות מתחייבות לחסום שיחות יוצאות למספרים אשר נמצאו כלא ראויים על ידי הועדה לכל המינויים בקומה הכשרה (ראה נספח 2). הדבר מתאפשר ע"י ממשק טכנולוגי ישיר בין הועדה לחברות באמצעות מוזנים המספרים המיועדים לחסימה.

הוועדה אינה נדרשת לספק הסברים באשר לסיבת החסימה והחברות אינן נדרשות ליידע את הלקוחות שמספרם נחסם. ע"מ להסיר חסימה יש למלא טופס ייעודי ולשלוחו במייל או בפקס

⁵ "סקר: רוב הציבור החרדי גולשים באינטרנט ומקפידים על סינון" מתוך חדשות העיתונות החרדית, יעקב אבוביץ 7/2019

למשרד הוועדה. כמו כן, בהסכם בין המנוי הכשר לחברה, קיים סעיף לפיו המנוי מסכים לכך שמספרים מסוימים יחסמו.

בנוסף, מצוין בהסכם שחברות התקשורת ישלמו לוועדת הרבנים סכום X באופן חד פעמי ובנוסף יגבה סכום X על כל מינוי כשר שיצטרף לחברה (אין בידינו מידע על גובה התשלומים).

1.4. היקף התופעה

מתלונות שהגיעו למשרד התקשורת, רובן בין השנים 2013-2019, עולה כי משך חסימה יכול לארוך בין שבוע לשנה (ואף יותר). להלן סקירה חלקית של מספרים שנחסמו ע"י הוועדה:

מספרי החירום לנפגעי תקיפה מינית - 1202 לנשים, ו-1203 לגברים, מוקד הסיוע לעזרה ראשונה נפשית (ער"ן) המוגדר כמספר חירום 1201, קו האגודה להגנת הילד, קו עזרה ראשונה נפשית לחיילים ומשפחותיהם, הקו השקט להתרעת צבע אדום לאזרחי הדרום החרדים, קו המארגן חלוקת מזון לחולי ציליאק נזקקים (1000 משפחות בשבוע),⁶ קו הלל- לחוזרים בשאלה, קווי המידע של מפלגת זהות בראשותו של משה פייגלין לקראת הבחירות האחרונות לכנסת (30,000 איש),⁷ קו המידע של מפלגת ש"ס לקראת הבחירות לכנסת ה-22 וה-23, קו "הכוון תעסוקתי" של עיריית בני ברק, קו תוצאות בחינת ההסמכה לרבנות, דואר ישראל, הבנק הבינלאומי, קו סיוע לניצולי שואה של עמותת אביב (8,000 פניות בשנה), קו עמותת יד עזרא ושולמית לחלוקת מזון לנזקקים (350 איש ביום).⁸ בראיון ל"ככר השבת" מנכ"ל חברת halo 015 טען כי נחסמו 1,210,400 מספרים עבור המגזר החרדי.⁹

החסימות נוגעות גם לקווי משרדי ממשלה כגון קו המידע של משרד הבריאות בנושא קורונה אשר נחסם בהוראת ועדת הרבנים תוך מניעת מידע קריטי לאוכלוסייה שאינה חשופה לנושא באמצעים אחרים.¹⁰ בנוסף נחסמו קווי פניות הציבור של משרד התקשורת, ישיבות, סמינרים, עיריות, ביי"ס ומרפאות.

⁶ חולי הצליאק החרדים זועמים: ועדת הרבנים חסמה את הקו, מתוך כיכר השבת, יענקי כץ, 8/2019
⁷ חסימת מספרי טלפון ע"י עסקני ועדת הרבנים לענייני תקשורת הגיעה גם לבחירות, מתוך טלקום ניו, אבי וייס, 4/2019
⁸ כך מפקירה המדינה את התחרות בשוק הסלולר בידי הרבנים, מתוך כלכליסט, אביאור אבו, 11/2019
⁹ נקמת ועדת הרבנים: כחצי מיליון מספרים נחסמו ביממה, מתוך כיכר השבת, אבי רבינא, 9/2019
¹⁰ משרד התקשורת לרבנים החרדים: לפתוח הטלפונים הכשרים למידע על הקורונה, מתוך כלכליסט, אביאור אבו, 4/2020

1.5. השוואה ביחס לחסימות אתרי אינטרנט

ביולי 2017 חוקק חוק חסימת אתרים המאפשר להסיר או לחסום אתרים העוסקים בזנות, סמים, פדופיליה, וארגוני טרור. בין השנים 2017 ל-2019 נחסמו 122 אתרי אינטרנט. מסך כלל הפניות, 83 עסקו בפדופיליה, 44 בפרסום שירותי זנות ו-3 בהימורים. ל-118 אתרים הוצא צו הגבלת גישה, ל-4 אתרים התקבל צו הסרה, ואחרי שהועברו לשרת מחוץ לישראל, ניתן גם צו הגבלת גישה. החסימות נעשות לבקשת משרד המשפטים ובאישור בית משפט.¹¹

יש לציין שספקיות אינטרנט, כולל חברות סלולר, מחויבות ע"פ חוק התקשורת להציע סינון תכנים פוגעניים ללקוחות המעוניינים בשירות זה ללא תשלום.

¹¹ [122 אתרים נחסמו, אבל יעילות החוק החדש לחסימת אתרים שנויה במחלוקת, מתוך כלכליסט, שחר אילן, 2/2019](#)

הגדרת הבעיה

קיים חוסר רגולטורי ותת פיקוח ואכיפה על התנהלות חברות הסלולר מול גופים פרטיים. נכון להיום אין סייג לגבי סוג הגוף הפרטי עימו מתקשרים ואין בקרה על תכני הסכם ההתקשורת תוך בדיקה כי אינו פוגע בציבור הלקוחות. הגוף הרגולטורי- משרד התקשורת, אינו צד להסכמים מסוג זה ועל כן לא רואה חובה להתערב.

במענה לעשרות תלונות מצד לקוחות שהלינו על חסימות מספרים תשובת משרד התקשורת היתה כדלקמן:¹²

1. במענה לפנייתך ברצוני להשיב כי ככל שמדובר בחסימות על ידי ועדת הרבנים משרדנו אינו מתערב בשיקולי ועד הרבנים לחסימת מספרים.
2. הוועדה הינה גוף עצמאי שאינו מוסדר ע"י המשרד.
3. לכן, לכל בירור נוסף בנושא עלייך לפנות לוועדת הרבנים במספר- 02-5381858

נציין כי רשות התחרות החלה ב-2019 בהליך בדיקה כנגד וועדת הרבנים המתמקדת בעבירה על חוק התחרות הכלכלית כגוף היחיד (מונופול) המעניק כשרות לקומות טלפון כשרות.¹³ טרם התפרסמו תוצאות בדיקה זו. בנוסף, רשם העמותות פרסם שני דוחות בנוגע לוועדת הרבנים, האחרון בהם במרץ 2019. ע"פ הדו"ח עולים חששות להתנהלות המביאה תשואה כלכלית לגורמים הקשורים לעמותה מבלי שהדבר בא לידי ביטוי במסמכי העמותה וזאת בניגוד לחוק העמותות. עוד עלה חשש כי חברי ועד העמותה אינם ממלאים את תפקידם ומסתירים מידע מהרשם.¹⁴ כתוצאה מכך, נשלחה התראה לפני פירוק לוועדה במידה וזו לא תמציא מסמכים ותשובות עד ל- 30.04.2019. כאמור תאריך זה עבר מבלי שהוועדה פורקה (הדו"ח המלא של רשם העמותות בנספח 3).

2.1. מיפוי הבעיה

לשון החוק כיום מאפשרת חסימת מספרים ומאפשרת הסכמים עצמאיים בין חברות הסלולר לגופים פרטיים. סעיף 51(ג)(2) לחוק התקשורת (בזק ושירותים) תשמ"ב מ-1982, קבע חריג לאיסור הגבלה או חסימה במקרה של בקשה מצד המנוי/ קבוצת מינויים בנפרד מהסכם התקשורת. ברישיון הכללי לחברות הסלולר, למתן שירותי רדיו טלפון נייד (סלולרי), קיים שירות "חסימת

¹² מתוך אתר חופש המידע

¹³ רשות התחרות דורשת מחברות הסלולר מידע על ועדת הרבנים, מתוך TheMarker

¹⁴ תוגש בקשה לפירוק עמותת ועדת הרבנים לענייני תקשורת, מתוך כיכר השבת, אבי רבינא, 7/2019

שיחה" למספרי טלפון מוגדרים. כמו כן, בהסכם בין המנוי הכשר לחברה, קיים סעיף לפיו המנוי מסכים לכך שמספרים מסוימים יחסמו בהוראת ועדת הרבנים.

עם זאת, נראה כי ישנו פער בין הסכמת הציבור לחסימות מטעמים הלכתיים לבין היקף החסימות בפועל. בינואר 2019 נפתחה עצומה טלפונית לשר התקשורת איוב קרא (נוסח העצומה בנספח 4) הקוראת לשר להתערב. בעצומה, עליה חתמו מעל 50,000 איש (טרם נחסם קו הטלפון להצטרפות לעצומה ע"י ועדת הרבנים), מצויין:

"אנא עזור לנו להמשיך להאזין לקווי המידע המשפחתיים, לקווי שיעורי התורה, בתי כנסת, ישיבות, מידע רפואי ועוד ועוד כי עסקני "ועדת הרבנים לעיניני תקשורת"... חוסמים לנו את האפשרות הזו ומונעים מאתנו לתת ולקבל את המידע ... חוסמים לנו את הגישה למאות אלפי קווים שאין בינם לבין תועבה ולא כלום.. העמותה של ועדת הרבנים היא מונופול לכל דבר ולציבור החרדי אין כל ברירה אחרת... ומכבוד השר אנו מבקשים שיוורה לחברות התקשורת שלא יתנו הרשאה לחסום לנו קווים אלא לאחר בדיקה שאכן מדובר בקווים שאינם ראויים".

משיחות שקיימנו בנושא עם גורמים באקדמיה, עיתונאים חרדים ואחרים, עולה כי המגזר החרדי מעוניין בפיקוח וסינון ומכיר בצורך של הוועדה אך מתנגד לאופן התנהלותה. יש צורך בחסימות, כמתאפשר על פי חוק, אך יש צורך בפיקוח על היקף ותוכן החסימות.

2.2. משרד התקשורת

משרד התקשורת הוא הגוף הרגולטורי בעל הסמכות לבקר את חברות התקשורת ואף לקנוס אותן במקרה של הפרות. בשנת 2019 סך העיצומים על חברות התקשורת הסתכמו ב- 1,668,300 ₪. עם פרסום דו"ח פניות הציבור של משרד התקשורת לשנת 2019 ציין השר יועז הנדל כי יוטלו עיצומים על חברות שלא ימלאו אחר מחויבותן לציבור. השר התחייב לפעול לחיזוק האמון בין הצרכנים לחברות התקשורת ולהבטיח שירות איכותי והוגן לציבור הצרכנים בישראל.¹⁵

בדו"ח פניות הציבור לשנת 2018 של משרד התקשורת מצויין כי התקבלו 6,590 פניות ציבור, ירידה של כ-10% לעומת שנת 2017 שבה התקבלו 7,315 פניות וירידה של 55% לעומת שנת 2012, שבה

¹⁵ [דוח פניות הציבור על חברות התקשורת לשנת 2019, אתר משרד התקשורת](#)

התקבלו 14,760 פניות. לפי ההודעה הירידה מיוחסת להגברת האכיפה ע"י המשרד וטיפול איכותי בפניות.¹⁶

ע"פ מחקרם של ברק אריאל ויעל לוי אריאל- התבוננות מחודשת במוסד ההרתעה, נטען כי המרכיב היעיל ביותר ליצירת הרתעה הוא וודאות הענישה. כלומר הקפדה על אכיפה מובילה לשינוי התנהגותי בפועל.¹⁷

2.3. דיון בחלופות

חברות התקשורת אינן מעונינות לפגוע בהסדר שלהן מול וועדת הרבנים מתוך חשש שיאבדו נתח שוק משמעותי. למרות שהן צד להסכם (בניגוד למשרד התקשורת) עם וועדת הרבנים אין להן אינטרס לדרוש מהוועדה להתנהל באופן שונה והן חוששות לחתום על הסדרים מול וועדות רבנים אחרות. למינויי הטלפון הכשר אין אלטרנטיבה מלבד וועדה זו ולכן פתרונות כגון יידוע קהל המינויים בדבר זכויותיו, פרסום האפשרות למעבר לחברה מתחרה וכדומה אינן רלוונטיות במקרה זה (פתרונות ממשפחת החינוך).

גם מתן תמריצים לקהל החרדי למשל ע"י הוזלת מחירים במעבר ממסלול כשר למסלול אחר לא יועילו כיוון שקיים צורך אמיתי בבקרה רבנית. מעבר לפיקוח על התכנים עצמם הסלולר הכשר הפך לתג זיהוי. ישנם מוסדות חינוך שאינם מאפשרים רישום תלמידים אם ההורים לא מציגים שבבעלותם מכשיר כשר.¹⁸

¹⁶ דוח פניות הציבור על חברות התקשורת לשנת 2018, אתר משרד התקשורת

¹⁷ התבוננות מחודשת במוסד ההרתעה, ברק אריאל ויעל לוי אריאל

¹⁸ אבא, יש לך סמארטפון? חפש בית ספר אחר לילדה, מתוך אתר וואלה, שבתי בנדט, 5/2013

מפרט החלופות :

3.1. מפרט חלופה א' : תיקון רישיון- תיקון עולם

חסימות המספרים מתבצעות באופן אוטומטי ללא בקרה ואבחנה ולעיתים כוללות טווחי מספרים גדולים. החלופה מציעה שמשדד התקשורת יוסיף תיקון לרישיון חברות הסלולר (בעלי רישיון למתן שירותי רדיו טלפון נייד),¹⁹ לפיו חסימות יתבצעו עבור מספרים בודדים בלבד בליווי הסבר מפורט לסיבת החסימה. בנוסף, כל בעל רישיון שיחסום מספר יחויב להודיע לבעל הרישיון שמנוי שלו נחסם. התיקון יחול על כל חברות הסלולר ויכנס לתוקף תוך חצי שנה. על כל הפרה יוטל על החברה המפרה עיצום כספי²⁰ בהתאם לסעיף 6א37 לחוק התקשורת (בזק ושידורים) תשמ"ב - 1982.²¹ כדי לפקח על יישום ההוראה, יוגדר 1 תקן לאגף הפיקוח במשרד התקשורת.

מפרט חלופה ב' : הוגנות בתחרות

בחוק התקשורת מצוין כי מתן הרישיון מותנה בקיום תחרות ומניעת פגיעה בצרכנים (כמופיע בסעיפים 4(ב)(3), 4(ב)(2)(א)).²² כמו כן, בכל רישיון כללי למתן שירותי רדיו וטלפון נייד קיימים סעיפים המונעים פגיעה בתחרות.²³ בחלופה המוצעת, משרד התקשורת יאלץ את חברות הסלולר לאפשר לגופי הכשר נוספים לספק שירותים "כשרים". חברות הסלולר יידרשו לפתוח את השוק תוך שנה ולאפשר תנאים זהים לכל גוף הכשר שיקום. משרד התקשורת יקצה לחברות הסלולר טווחי מספרים בתוך הקומה הכשרה הקיימת לכל גוף הכשר נוסף.²⁴ במידה ותנאים אלו לא יתקיימו יוטל על החברה המפרה עיצום כספי בהתאם לסעיף 6א37 לחוק התקשורת.²⁵

כדי לפקח על יישום ההוראה ולטפל בפניות של גופי הכשר יוגדר 0.5 תקן לאגף הפיקוח במשרד התקשורת.

מפרט חלופה ג' : חרדים לאזרחים (חלופה חלקית)

כיום באפשרות וועדת הרבנים לחסום תכנים חיוניים לאזרח ואף מצילי חיים. החלופה מציעה לקדם חקיקה, תוך שנתיים, האוסרת על חסימת תכנים ושירותים של משרדי ממשלה וקווי

¹⁹ [רישיון כללי למתן שירותי רדיו טלפון נייד בשיטה התאית \(רט"ן - רדיו טלפון נייד\)](#)

²⁰ [שיקולים בקביעת סכום עיצום כספי](#)

²¹ [חוק התקשורת \(בזק ושידורים\), תשמ"ב-1982](#)

²² ראה הערה 21

²³ [רישיון כללי לפלא-פון תקשורת בע"מ](#)

²⁴ [בקשה להקצאת מספור](#)

²⁵ ראה הערה 21

סיוע, בבחינת מידע ושירותים החייבים להיות זמינים לכל. החקיקה תשולב בחוק התקשורת ותחול על כל גופי התקשורת השונים (טלפון/ סלולר/ אינטרנט/ טלוויזיה). על כל הפרה של החוק יוטל על החברה המפרה עיצום כספי בהתאם לסעיף 6א37 לחוק התקשורת.

3.2. הזיקה בין החלופות להגדרת הבעיה:

משרד התקשורת הוא הרגולטור על חברות הסלולר. ככזה, הוא אחראי לספק פתרונות לבעיות בהן החברות הן צד, כולל בסוגיות להן אין התייחסות מפורשת בחוק. כל החלופות המוצעות עוסקות בחיזוק הרגולציה, פיקוח ואכיפה הנמצאות בחסר במצב הנוכחי.

"תיקון רישיון- תיקון עולם" – הרישיון של החברות הוא כלי רגולטורי. תיקון הרישיון יגביל את מספר החסימות ויחייב הסבר על כל חסימה באופן שיאפשר בקרה. יוטלו עיצומים בגין הפרות אשר יחזקו את אלמנט האכיפה.

בחלופה "הוגנות בתחרות" - הרגולציה קיימת. הפיקוח יתחזק על ידי מעקב שוטף של משרד התקשורת לוודא שגופי הכשר נוספים משתלבים בשוק. הטלת עיצומים כנגד חברות הפוגעות בתחרות מגבירה את אמצעי האכיפה שברשות הרגולטור.

בחלופה "חרדים לאזרחים" – מדובר בחיזוק ועיבוי רגולציה קיימת. עיצומים בגין הפרת החוק יופעלו לטובת אכיפתו.

הערכת החלופות :

4.1. קריטריונים שעל פיהם נשפוט את החלופות, הנמקת הקריטריונים ומשקלם

4.1.1. תועלת – (40%)

צמצום מספר המנויים הנפגעים מתוך 400,000 מנויים כשרים (30%) – קריטריון זה בוחן עד כמה נצמצם את התופעה הבלתי רצויה הראשית. זהו הקריטריון החשוב ביותר ולכן קיבל את המשקל הגבוה ביותר.

הפחתת תשלום חברות הסלולר לוועדת הרבנים (10%) – צמצום התופעה הבלתי רצויה המשנית של פגיעה בחברות הסלולר הנדרשות לשלם לוועדת הרבנים לענייני תקשורת עבור ההסכם עימם ועבור כל מנוי כשר.

4.1.2. עלות כספית (30%). קריטריון זה בוחן את העלויות של כל חלופה על מנת לבחון אם

היא ישימה כלכלית והאם התועלת של כל חלופה גבוהה מהעלות.

חישוב העלויות הינו ל- 5 שנים על מנת לשקף עלויות חד פעמיות ועלויות שוטפות שנתיות. ההשפעה הכספית של כל החלופות אינה גבוהה מאוד אך יחד עם זאת יש לה משקל רב כדי לבדוק את כדאיות החלופות.

עלות תקציבית (20%) – עלות מתקציב המדינה. קריטריון זה עם משקל גבוה יותר מכיוון שמדובר בכספי ציבור.

עלות משקית (10%) – עלות עבור 6 חברות הסלולר שחתמו הסכם עם וועדת הרבנים לענייני תקשורת.

4.1.3. פגיעה בחופש הפרט (10%) – על-אף שהציבור החרדי נפגע מחסימת מספרי טלפון, יש

לו אינטרס לא להיחשף לתכנים פוגעניים והוא מעוניין בסינון תכנים. הקריטריון בוחן עד כמה ההתערבות הממשלתית פוגעת בצורך זה.

4.1.4. ישימות פוליטית (10%) – הקריטריון חשוב לצורך יישום החלופות. ייבחן ההון הפוליטי

של הלקוח והיכולת שלו ליישם כל חלופה ביחס לבעלי עניין נוספים ומידת השפעתם.

4.1.5. ישימות טכנית (5%) – כפי שנראה, כל החלופות משתמשות במנגנונים קיימים של

רגולציה, פיקוח ואכיפה ועיצומים כספיים ולכן משקל הקריטריון נמוך.

4.1.6. השפעה משנית חיובית (5%) - הגברת האמון בין האוכלוסייה החרדית לרשויות –

ההתערבות הממשלתית מצמצמת את הפגיעה בציבור החרדי ולכן מגבירה את האמון של ציבור זה ברשויות.

4.2. ההשפעה הצפויה של החלופות על הקריטריונים

4.2.1. תועלת

צמצום המנויים הנפגעים – אנו מעריכות שבמהלך שנה, כל אחד מ- 400,000 המנויים הכשרים נפגע לפחות פעם אחת מחסימת מספרי טלפון. על פי דוח פניות הציבור על חברות התקשורת לשנת 2019, 27% מסך התלונות על איכות השירות נמצאו מוצדקות. כלומר, ב- 73% מהמקרים החברות פועלות כראוי ולא נמצאה סיבה להתערבות. מכאן שאנו מסיקים שב- 73% מהמקרים החברות יפעלו בהתאם לתיקון הרישיון המוצע בחלופה א' ובכך נוכל לצמצם את מספר הנפגעים מחסימת שיחות בכ- 292,00 מנויים כשרים.

בחלופה ב' – הוגנות בתחרות, בהנחה שיצטרף גוף הכשר נוסף לשוק, אנו מעריכות שכ- 80% מחותמי העצומה כנגד וועדת הרבנים (עליה חתמו 50,000 איש) יעברו לגוף המתחרה. בנוסף, יעברו לקוחות נוספים המזוהים עם הרבנים שיעמדו בראשות אותו גוף. ע"פ פרסומים בתקשורת וועדת רבנים ספרדית מעוניינת לספק הכשר. ישנם כ- 80,000 בני תורה ספרדים הצפויים לעבור לכשרות הוועדה. סה"כ כ-120,000 איש. ככל שהתחרות תגדל כך להערכתנו תצטמצם הפגיעה במינויים הכשרים.

לפי שנתון החברה החרדית בישראל לשנת 2019,²⁶ ישנם 474,796 איש בחברה החרדית בגילאי 20 ומעלה. קבוצת גיל זו רלוונטית לצריכת מידע ממשרדי ממשלה וקווי סיוע. לפי סקר של חברת אסקריא ל- 36% מהמגזר החרדי אין כלל אינטרנט בבית ועל כן פניה שלהם לגופים אלו תעשה טלפונית. באמצעות חלופה ג' – חרדים לאזרחים – אנחנו מעריכות שהאיסור בחקיקה לחסום שירותי ממשלה וקווי סיוע, יצמצם את מספר המנויים הכשרים הנפגעים הפוטנציאליים ב- 170,926.

הפחתת תשלום החברות לוועדה - חברות הסלולר משלמות לעמותת וועדת הרבנים עבור ההסכם ביניהן ובנוסף קיים תשלום חודשי עבור כל מנוי כשר שקיים בחברה. להערכתנו מתוך שלושת החלופות, רק חלופת "הוגנות בתחרות" תביא להפחתת תשלום זה. על פי מחקר של מרכז רנה ומאיר חת לחקר התחרות והרגולציה, בנושא הרפורמה בענף הסלולר בישראל ממאי 2019,²⁷ עם פתיחת השוק לתחרות מחירי

²⁶ ראה הערה 4

²⁷ [הרפורמה בענף הסלולר בישראל, מרכז רנה ומאיר חת לחקר התחרות והרגולציה, מאי 2019](#)

הסולר ירדו בכ- 70%. בהערכת חסר, נניח ירידה של כ- 50% בתשלומי החברות לועדת הרבנים.

4.2.2. עלות כספית

עלות תקציבית - עיקר העלויות בחלופות הן עלויות תקני כ"א. בחלופת "תיקון רישיון – תיקון עולם" עלות קבועה של תקן מפקח לשנה באגף פיקוח ואכיפה במשרד התקשורת, בהיוון ל-5 שנים בתוספת עלויות חד פעמיות של עבודת הצוותים המקצועיים והמחלקה המשפטית - סה"כ 2,815,000 ₪ ל- 5 שנים. בחלופת "הוגנות בתחרות" חצי תקן מפקח לשנה באגף פיקוח ואכיפה במשרד התקשורת תעלה 1,307,000 ₪ ל- 5 שנים. עלות חלופת "חרדים לאזרחים" מסתכמת בעלות חד פעמית של צוותים משפטיים במשרד התקשורת להליך תיקון חקיקה בסך 200,000 ₪. עלות משקית ל-6 החברות - חלופת "תיקון ברישיון – תיקון עולם" דורשת בכל חברה חצי משרה קבועה לפיקוח ומעקב אחר ההסברים לכל חסימת מספר טלפון. העלות בהיוון ל- 5 שנים ול- 6 חברות 6,275,000 ₪. בנוסף החברות יצטרכו לבצע שינויים במערכות המחשוב בעלות מוערכת של 3,000,000 ₪ כולל תחזוקה ל- 5 שנים. סה"כ העלות 9,275,000 ₪ ל-5 שנים. בחלופת "הוגנות בתחרות" יש צורך בשינויים במערכות המחשוב בעלות של 3,000,000 ₪ בתוספת עלויות שיווק על סך 1,000,000 ₪ ובסה"כ 4,000,000 ₪. בחלופת "חרדים לאזרחים" יש צורך רק בשינויים במערכות המחשוב בעלות של 3,000,000 ₪.

4.2.3. פגיעה בחופש הפרט –

בחלופות "תיקון ברישיון – תיקון עולם" ו- "הוגנות בתחרות" הפגיעה בחופש הפרט היא נמוכה. חסימת מספרי טלפון בעלי תוכן פוגעני משרתות את רצון הלקוח ופתיחת השוק לגופי הכשר נוספים תאפשר לו בחירה בין גופים שונים בהטעם להעדפותיו. לעומת זאת, חלופת "חרדים לאזרחים" משנה את החוק כך שהיא כופה על המנוי להיות פתוח למספרי טלפון של משרדי ממשלה וקווי סיוע גם אם אינו מעוניין בכך.

4.2.4. ישימות פוליטית –

בעוד שחלופות "תיקון ברישיון – תיקון עולם" ו-"הוגנות בתחרות" הינן בסמכותו המלאה של שר התקשורת, חלופת "חרדים לאזרחים" הינה בסמכות הכנסת בהובלת שר התקשורת. כוחם הפוליטי של המפלגות החרדיות (ללא ש"ס), ירד בממשלת האחדות ביחס לממשלות קודמות ובהתאם המשקל שניתן להם בהערכת הישימות

הפוליטית. מפלגות אלו יתמכו בחלופת "חרדים לאזרחים" ברמה נמוכה כיוון שהחלופה מגבילה את ועדת הרבנים ונוגעת במתח שבין דת למדינה. יתנגדו לחלופת "הוגנות בתחרות" כי אינן מעוניינות בתחרות וחוששות מעליית ועדת רבנים ספרדית, ויתנגדו ברמה מסוימת לחלופת "תיקון ברישיון – תיקון עולם" על מנת לא לפגוע בוועדת הרבנים. וועדת הרבנים לענייני תקשורת תתנגד בתוקף לשלושת החלופות. חברות הסלולר יתמכו בשלושת החלופות ובעיקר בחלופת "חרדים לאזרחים" שאינה דורשת מהן שינויים רבים. מפלגת ש"ס שמעוניינת בגוף הכשר ספרדי תתמוך בחלופת "הוגנות בתחרות" ולא תתנגד לשתי החלופות האחרות. משרד האוצר יעדיף את החלופה הזולה ביותר שהיא "חרדים לאזרחים" ורשות התחרות תעדיף את חלופת "הוגנות בתחרות". בשקלול בעלי העניין, כוחם הפוליטי והערכת התמיכה בחלופות, חלופת "תיקון רישיון תיקון עולם" מקבלת את הציון הגבוה ביותר.

4.2.5. ישימות טכנית –

בחלופות "תיקון ברישיון-תיקון עולם" ו-"חרדים לאזרחים" המנגנונים של רישיונות, עיצומים כספיים ותיקוני חקיקה, קיימים ומופעלים מעת לעת ולכן הישימות הטכנית גבוהה. בחלופת "הוגנות בתחרות" אמנם מנגנון הפיקוח קיים אבל קיימת תלות באינטרסים של גופי הכשר נוספים להיכלל בתחרות וברצון של הציבור החרדי לעבור לגופי כשר אחרים. לכן הישימות הטכנית במקרה זה בינונית-גבוהה.

4.2.6. השפעות משניות –

הגברת האמון בין האוכלוסייה החרדית לרשויות - שלושת החלופות יצמצמו את הפגיעה במגזר החרדי ולכן האמון ברשויות יגבר. בחלופת "תיקון ברישיון – תיקון עולם" הרשויות דואגות שהועדה תפעל על-פי סמכותה בלבד ובהתאם למנדט שניתן לה ע"י הציבור ולכן ההשפעה המשנית תהיה גבוהה. בחלופת "הוגנות בתחרות" השיפור בשירות והפחתת עלויות עבור חברות התקשורת הן חיוביות אך נוגעות במידה פחותה במעורבות הרשויות ויותר מאפשרות לכוחות השוק לפעול לטובת צמצום נזקים. במקרה זה ההשפעה החיובית תהיה בינונית נמוכה. בחלופת "חרדים לאזרחים" למנויים הכשרים תהיה גישה למידע חשוב וחינוכי ויהיו שימצאו בכך יתרון. מנגד יהיו לקוחות שיראו בכך כפייה ולכן ההשפעה החיובית תהיה בינונית.

ציוני שלושת החלופות קרובים מאוד זה לזה ולכן עמידות חלופת "תיקון ברישיון – תיקון עולם" שהיא החלופה הנבחרת אינה מובהקת. בשינוי משקלות החלופה, עדיין חלופה זו מובילה בפער קטן. בשינוי ההערכות עבור כל אחד מהקריטריונים חלופה זו נשארת החלופה הנבחרת וכך גם בשינוי הערכת צמצום התב"ר.

המלצת המדיניות

אני ממליצה על חלופה א' - "תיקון רישיון תיקון עולם" כחלופה המצמצמת במידה הרבה ביותר את התופעה הבלתי רצויה. חלופה זו תמנע פגיעה בכ-300,000 מנויים המהווים 73% מסך אוכלוסיית היעד. חלופה זו גם נמצאה כבעלת ההשפעה המשנית החיובית ביותר אשר צפויה לחזק את יחסי האמון בין המגזר החרדי לרשויות. החלופה ישימה מבחינה פוליטית וטכנית.

לצד זאת, מדובר בחלופה היקרה ביותר באופן משמעותי מבין החלופות אם כי, במונחים אבסולוטיים, הסכומים אינם גדולים - 563,000 ש"ח עלות תקציבית בשנה, וכ-309,000 ש"ח עלות משקית לכל חברה בשנה. עוד אציין כי שלושת החלופות קיבלו ניקוד דומה וההפרשים ביניהם קטנים.

רשימת מקורות

1. כך מפקירה המדינה את התחרות בשוק הסלולר בידי הרבנים, מתוך כלכליסט, אבו אביאור, 11/2019
<https://www.calcalist.co.il/articles/0,7340,L-3773496,00.html>
2. משרד התקשורת לרבנים החרדים: לפתוח הטלפונים הכשרים למידע על הקורונה, מתוך כלכליסט, אבו אביאור, 4/2020
<https://www.calcalist.co.il/internet/articles/0,7340,L-3807715,00.htm>
3. "סקר: רוב הציבור החרדי גולשים באינטרנט ומקפידים על סינון" מתוך חדשות העיתונות החרדית, אבוביץ יעקב 7/2019
<https://www.jdn.co.il/breakingnews/1174788/>
4. 122 אתרים נחסמו, אבל יעילות החוק החדש לחסימת אתרים שנויה במחלוקת, מתוך כלכליסט, אילן שחר, 2/2019
<https://www.calcalist.co.il/local/articles/0,7340,L-3755737,00.html>
5. התבוננות מחדשת במוסד ההרתעה, אריאל ברק ואריאל לוי יעל
<http://din-online.info/pdf/mht11-3.pdf>
6. אבא, יש לך סמארטפון? חפש בית ספר אחר לילדה, מתוך אתר וואלה, בנדט שבת, 5/2013
<https://news.walla.co.il/item/2645595>
7. חסימת מספרי טלפון ע"י עסקני ועדת הרבנים לענייני תקשורת הגיעה גם לבחירות, מתוך טלקום ניוז, וייס אבי, 4/2019
https://www.telecomnews.co.il/site/detail/detailDetail.asp?detail_id=6585545&seaWordPage=%D7%A4%D7%99%D7%99%D7%92%D7%9C%D7%99%D7%9F
8. "נוקיה תשיק טלפון כשר" מתוך כתבה בעיתון הארץ, טוקר נתי, יוני 2008
<https://www.haaretz.co.il/misc/1.1333370>
9. המכון הישראלי לדמוקרטיה, שנתון החברה החרדית בישראל, 2019, כהנר לי ומלאך גלעד
<https://www.idi.org.il/media/13727/the-yearbook-of-ultra-orthodox-society-in-israel-2019.pdf>
10. חולי הצליאק החרדים זועמים: ועדת הרבנים חסמה את הקו, מתוך כיכר השבת, כך יענקי, 8/2019
<https://www.kikar.co.il/328216.html>
11. נקמת ועדת הרבנים: כחצי מיליון מספרים נחסמו ביממה, מתוך כיכר השבת, רבינא אבי, 9/2019
<https://www.kikar.co.il/332046.html>
12. תוגש בקשה לפירוק עמותת ועדת הרבנים לענייני תקשורת, מתוך כיכר השבת, רבינא אבי, 7/2019
<https://www.kikar.co.il/323602.html>
13. דוח פניות הציבור על חברות התקשורת לשנת 2019, אתר משרד התקשורת
https://www.gov.il/he/departments/publications/reports/27052020_2
14. דוח פניות הציבור על חברות התקשורת לשנת 2018, אתר משרד התקשורת
https://www.gov.il/he/departments/news/31032019_01

15. הרפורמה בענף הסלולר בישראל, מרכז רנה ומאיר חת לחקר התחרות והרגולציה, מאי 2019
https://www.colman.ac.il/sites/default/files/refora_20.5.pdf
16. רשות התחרות דורשת מחברות הסלולר מידע על ועדת הרבנים, מתוך TheMarker
<https://www.themarker.com/advertising/1.7642900>
17. שוברי החומות: פיקוח, גבולות והמערכה על "הסלולרי הכשר" בחברה החרדית", החוג לסוציולוגיה ולאנתרופולוגיה, הפקולטה למדעי החברה ע"ש גרשון גורדון אוניברסיטת תל-אביב 2016

לוחות

לוח 1 : מטריצת החלופות/קריטריונים במונחים טבעיים

קריטריון	משקל	תיקון עולם	הוגנות בתחרות	חרדים לאזרחים
צמצום התב"ר				
צמצום מס' המנויים הנפגעים מתוך 400,000 מנויים כשרים	30%	292,000	120,000	170,926
הפחתת תשלום החברות לוועדה	10%		50%	
עלות כספית (5 שנים)				
עלות תקציבית	20%	2,815,000	1,307,000	200,000
עלות משקית ל- 6 חברות	10%	9,275,000	4,000,000	3,000,000
פגיעה בחופש הפרט	10%	נמוכה	נמוכה	בינונית
ישימות פוליטית	10%	בינונית – גבוהה	בינונית	גבוהה
ישימות טכנית	5%	גבוהה	בינונית – גבוהה	גבוהה
הגברת האמון בין האוכלוסייה החרדית לרשויות	5%	גבוהה	בינונית-נמוכה	בינונית – גבוהה

לוח 2 : מטריצת החלופות/קריטריונים במונחים בני השוואה

קריטריון	משקל	תיקון עולם	הוגנות בתחרות	חדים לאזרחים	סולם
צמצום התב"ר					
צמצום מס' הנפגעים מנויים כשרים מתוך 400,000	30%	5	1	2	1-5
הפחתת תשלום החברות לועדה	10%		5		1-5
עלות כספית (5 שנים)					
עלות תקציבית	20%	2	3.15	4	4-2
עלות משקית ל-6 חברות	10%	1	4.36	5	5-1
פגיעה בחופש הפרט	10%	5	5	3	5-1
ישימות פוליטית	10%	3.8	3.5	3.6	1-5
ישימות טכנית	5%	5	4	5	1-5
הגברת האמון בין האוכלוסייה החרדית לרשויות	5%	5	2	3	1-5
ציון משוקלל	100%	3.38	3.02	2.96	

לוח 3 : ניתוח רגישות

שינוי משקולות תועלת מול עלות - על מנת לבחון את מוצקות החלופה המוצעת נעלה את משקל

התועלת ב- 5% ובהתאמה נפחית את משקל העלות ב- 5%.

קריטריון	משקל	תיקון עולם	הוגנות בתחרות	חרדים לאזרחים	סולם
צמצום התב"ר					
צמצום מס' הנפגעים מנויים כשרים מתוך 400,000	35%	5	1	2	1-5
הפחתת תשלום החברות לועדה	10%		5		1-5
עלות כספית (5 שנים)					
עלות תקציבית	15%	2	3.15	4	4-2
עלות משקית ל- 6 חברות	10%	1	4.36	5	5-1
פגיעה בחופש הפרט	10%	5	5	3	5-1
ישימות פוליטית	10%	3.8	3.5	3.6	1-5
ישימות טכנית	5%	5	4	5	1-5
הגברת האמון בין האוכלוסייה החרדית לרשויות	5%	5	2	3	1-5
ציון משוקלל	100%	3.53	2.91	2.86	

שינוי הערכות - בנוסף נבחן את מוצקות החלופה המוצעת ע"י שינוי בהערכות התועלת

קריטריון	משקל	תיקון עולם	הוגנות בתחרות	חרדים לאזרחים	סולם
צמצום התב"ר					
צמצום מס' המנויים הנפגעים מתוך 400,000 מנויים כשרים	30%	4	1	2	1-5
הפחתת תשלום החברות לועדה	10%		5		1-5
עלות כספית (5 שנים)					
עלות תקציבית	20%	2	3.15	4	4-2
עלות משקית ל-6 חברות	10%	1	4.36	5	5-1
פגיעה בחופש הפרט	10%	5	5	3	5-1
ישימות פוליטית	10%	3.8	3.5	3.6	1-5
ישימות טכנית	5%	5	4	5	1-5
הגברת האמון בין האוכלוסייה החרדית לרשויות	5%	5	2	3	1-5
ציון משוקלל	100%	3.08	3.02	2.96	

לוח 4 : ישימות פוליטית

בעלי עניין	משקל	תיקון עולם	הוגנות בתחרות	חרדים לאזרחים
משרד התקשורת	40%	תמיכה גבוהה (5)	תמיכה גבוהה (5)	תמיכה גבוהה (5)
מפלגות חרדיות (ללא ש"ס)	20%	תמיכה נמוכה (2)	התנגדות (1)	התנגדות (1)
וועדת הרבנים	10%	התנגדות (1)	התנגדות (1)	התנגדות (1)
חברות הסלולר	10%	תמיכה בינונית-גבוהה (4)	בינונית (3)	תמיכה גבוהה (5)
מפלגת ש"ס	10%	ללא התנגדות (5)	תמיכה גבוהה (5)	בינונית (3)
משרד האוצר	5%	בינונית (3)	בינונית (3)	תמיכה גבוהה (5)
רשות התחרות	5%	ללא התנגדות (5)	תמיכה גבוהה (5)	ללא התנגדות (5)
		3.8	3.5	3.6

נספחים

נספח 1: הלקוח

שם הלקוח: ח"כ יועז הנדל.

תפקיד: שר התקשורת, יו"ר מפלגת "דרך ארץ".

משאבי הלקוח: ח"כ יועז הנדל מונה לשר התקשורת ב- 17 למאי 2020 במסגרת הממשלה ה- 35 למדינת ישראל.

בין תפקידי משרד התקשורת: "רישוי ופיקוח על בעלי תשתיות התקשורת וספקי התקשורת, ... קביעת מדיניות בקרה וקביעת תעריפים לשירותי התקשורת השונים, ... ואישור השימוש במכשירי קצה של מערכת בזק... מדיניות המשרד היא מדיניות של פתיחה לתחרות כשטובת האזרח עומדת בראש מעיניי המשרד."²⁸

השפעה פוליטית: ח"כ יועז הנדל הוא יו"ר סיעת "דרך ארץ". היות והסיעה מונה שני חברי כנסת לא צפויה התנגדות למהלכים שיוביל היו"ר. בנוסף, בממשלה הנוכחית לסיעת "דרך ארץ" כוח פוליטי רב וזאת מכיוון שממשלת האחדות קמה בזכות סיעה זו ובכל רגע נתון סיעת דרך ארץ יכולה לחבור לאחד מהצדדים ולאפשר לו קואליציה ללא ממשלת האחדות.

ערכיו של הלקוח: גישתו של ח"כ יועז הנדל כפי שמוצגת בנאומיו ובראיונות עימו, הינה שתפקיד השירות הציבורי לפעול לטובת הצרכן והאזרח, להגביר את התחרות בשוק התקשורת כדי לשפר את השירות לאזרח ולפעול בהוגנות ו שקיפות.

סמכויות הלקוח: מכוח חוק התקשורת (בזק ושידורים), התשמ"ב – 1982, קיימות לשר התקשורת סמכויות לתת רישיונות לחברות התקשורת (סעיף 4(ה)). לכן, חלופה א' – תיקון רישיון – תיקון עולם הינה בסמכותו המלאה של שר התקשורת.

בנוסף, במשרד התקשורת קיים אגף "מינהל פיקוח ואכיפה" שאחראי על הנושאים הבאים: "פיקוח טכנולוגי, פיקוח בנושאי צרכנות והגנת הצרכן ופיקוח על התחרות בין חברות התקשורת (טלקום) - במטרה למנוע פעילות טלקום בלתי מורשית, להבטיח מילוי התחייבויות הרישיון, וכן להבטיח תחרות הוגנת ומתן שירות הוגן ואיכותי לצרכנים."²⁹ היות ונושא התחרות קיים באופן מפורש בחוק התקשורת וברישינות לחברות הסלולר, בסמכות שר התקשורת באמצעות אגף מינהל פיקוח ואכיפה לאכוף נושא זה הבא לידי ביטוי בחלופה ב' – הוגנות בתחרות.

²⁸ [מתוך אתר משרד התקשורת - אודות המשרד](#)
²⁹ [מתוך אתר משרד התקשורת - מינהל פיקוח ואכיפה](#)

חלופה ג' – הוגנות בתחרות הינה תיקון חוק התקשורת. על אף שתיקון החקיקה הוא בסמכות הכנסת, שר התקשורת הוא השר המבצע והוא השר שמקדם מדיניות ושינויים בתחום התקשורת הבאים לידי ביטוי בתיקוני החקיקה. לכן, גם חלופה ג' הינה בסמכות שר התקשורת.

נספח 2 : דוגמא להסכם בין חברת גולן טלקום לוועדת הרבנים

הסכם גולן ועדה.pdf

נספח 4 : דו"ח רשם העמותות

מצ"ב דו"ח רשם העמותות ממרץ 2019

דוח שני של רשם
העמותות.pdf

נספח 4 : עצומה טלפונית לשר התקשורת

עצומה טלפונית לשר התקשורת מינואר 2019

נספח ז - חותמים על
למשרד התקשורת.pdf